

Saopštenje za medije sa panela „Šta su nama naše šume“ održanog u Sremskoj Mitrovici 03.10. 2024, u BukBaru.

ŠUME U SRBIJI SE NE ŠTITE VEĆ SE BRUTALNO EKSPLOATIŠU

Udruženje za zaštitu šuma i Pokret Odbranimo šume Fruške gore održali su u Sremskoj Mitrovici prvi u nizu razgovora o lošem upravljanju šumama u Srbiji.

Koncesije su nova opasnost za šume

Stefan Vukić iz Inicijative Braničevo, verovatno je prvi šumarski inženjer koji se osmelio da se javno oglasi po ovom pitanju. Ovom prilikom istakao je da je Srbija bogata siromašnim šumama, kao i da je metodologija kojom se računa pokrivenost šumama u najmanju ruku po njemu sporna, jer se po novoj inventuri u šume sada računaju i šikare i šibljac u nupuštenim selima. Kvalitet šuma je nizak, a fokus je po pravilu na profitu umesto na očuvanju i raznovrsnosti šuma. U Srbiji preovlađuju šume panjače koje nemaju potencijal da budu visokokvalitetne šume. Loš način upravljanja državnim šumama ogleda se upravo u visokom udelu (skoro polovina) panjača u državnim šumama.

U šumarskom sektoru je fokus na eksploataciji teškom mašinerijom zbog čega se preko 60% šumskog fonda troši na izgradnju šumskih puteva, umesto na zaštitu i pošumljavanju. Do skora, sporedni šumski proizvodi (gljive, lekovito bilje i sl.) bili su izvor sredstava za plate zaposlenih upravljača. Sada je to predominantno seča šuma i prodaja drveta. Osim toga, sporna je i kadrovska politika, odnosno sumnjivo zapošljavanje inspektora koji nesavesno i koruptivno rade. Stefan smatra da će i onako loš položaj šuma biti dodatno ugrožen stupanjem na snagu Zakona o transformaciji javnih predizeća u privredna društva. Sa njim će se uspostaviti koncesionarsko upravljanje šumama kojei je u Evropi napušteno. On misli da će kineske kompanije preko rudnika, koncesijama doći i do hrastovih šuma kojih je najviše u istočnoj Srbiji. U susret ovom sistemu, već sada se po pravilu postavljaju nestručni, ali zato poslušni i podobni direktori. Eparhija Sremska je na neki način već uspostavila ovakav nakaradan sistem, u kojem se seča i prodaja šume poverava privatnicima, pojedincima koji to često i nezakoniti čine.

Kada bi se naši nacionalni parkovi klasifikovali prema međunarodnoj IUCN klasifikaciji, teško da bi bili u treće ili čak četvrtoj kategoriji (od ukupno pet)

Prema rečima Draženka Rajkovića, ornitologa iz Centra za istraživanje biodiverziteta iz Novog Sada, i ako su u Srbiji napuštena temeljna načela zaštite prirode, što praksa i pokazuje, može se reći ipak da je zakonski okvir u sistemu zaštite prirode i šumarstvu u načelu dobar. Problem je što izostaje adekvatna primena u praksi. Nema izbalansiranog odnosa u primeni zakona, jer je čigledno da Zakon od šumama ima primat u odnosu na Zakon o zaštiti prirode, jer su u igri moćni pojedinci, novac, kapital i privatnici kojima se povlađuje. Stručne institucije imaju nedostatak kapaciteta, kao i službe inspekcija. Njih je nedovoljno u šumarsko-lovnoj oblasti, a ništa bolja situacija nije i u drugim oblastima zaštite životne sredine. Bitno je napomenuti da Srbija do danas nije ujednačila klasifikaciju zaštićenih područja prirode po međunarodnim kriterijumima. Naime, kada bi se zaštićena područja klasifikovala prema međunarodnoj IUCN klasifikaciji,

naši nacionalni parkovi bi bili u trećoj ili četvrtoj kategorije od ukupno pet. Srbija je zato još uvek u svojoj trostepenoj klasifikaciji. Čak i prema ovoj domaćoj klasifikaciji, najveći deo zaštićenih područja u kojima su naše šume potpada pod najniži, treći stepen zaštite gde je dozvoljeno da se grade putevi, hoteli i sl. Kad govorimo o seči šuma i različitim modelima gazdovanja šumama u Evropi, u Srbiji dominira model prorednih seča, a on lično je protiv seče u zaštićenim područjima prirode i stava je da država mora strateški da se odredi šta joj je prioritet, imajući u vidu brojne opštekorisne funkcije šuma, kao i međunarodne direktive o staništu i pticama koje su okosnica implementacije evropskog sistema zaštite prirode Natura 2000.

40 godina biće potrebno da se stanje Fruškogorskih šuma vrati na pređašnje

Sonja Belić iz Pokreta OŠFG koja živi na rubnom delu Fruške Gore, svakodnevno je svedokinja nemilosredne seče koja je u potpunosti promenila izgled i panoramu sela Divoš sa okolinom. I ako se gazdovanje Eparhije sremske i JP NP ovde prepliću, oni podjednako seku šumu bez milosti. I jednim i drugim fokus je profit umesto očuvanja i zaštita. Reči jednogod šumara „Ne nije dosta, sve ćemo da vam posečemo“ jasno pokazuju da oni šume vide kao privatno vlasništvo, kao svoju imovinu sa kojom mogu da rade šta hoće i oni zaista i rade šta hoće. Seča je značajno intezivirana pre 8 godina sa restitucionim vraćanjem šuma Eparhiji i novim planom gazdovanja. Obim seče je toliki da i gradski park u Sremskoj Mitrovici deluje zelenije i gušće. Kada bi se sutra desile promene i vlasti i načina upravljanja Nacionalnim parkom, biće potrebno 40 godina da se stanje Fruškogorskih šuma vrati na pređašnje. Taman koliko jednom ceru ili hrastu treba da postane stablo kao takvo. Ovo nacionalno dobro oduzeto je i od nas i od budućih generacija.

Lokalna zajednica uglavnom i ne zna da je ovo najstariji Nacionalni park u Srbiji. Lokalna zajednica ovu šumu u najboljem slučaju vidi kao izletišta, lokaciju za roštilj i izvor upola jeftinijeg ogreva ukoliko se „dogovore“ sa šumarima. Značaj ne vide ni u smislu sprečavanja erozije, obezbeđivanju čistog vazduha i vode, zaštite od vetra i sl. Čak ni onda kada su po prvi put u istoriji Divoša presušili bunari, jer zbog seče nema drveća da tu vodu čuva i „skladišti“. Možda bi se stavovi i svest promenili kada bi se oni upoznali sa konkretnim primerima dobre prakse održivog ekološkog turizma iz okruženja. Potencijal postoji, volja i svest su upitni. Npr. zbog borova i ruže vetrova ovde može biti izgrađena vazдушna banja poput Soko banje. Dakle, prvi korak bio bi osveščivanje lokalne zajednice, a u drugom upoznavanje sa ekološkim turizmom od kojeg ima dobiti i za ljude i za prirodu.

Seča šume smanjuje kvalitet vazduha u Sremskoj Mitrovici

Ivana Živanović iz Zelene Mitrovice ističe zagađnje vazduha kao fokus njenog pokreta, a da su šume važne u odbrani od zagađivača. Kako se šume seku, vazduh u gradu je sve lošiji. Zelena Sremska Mitrovica će zato akcijama i dalje da radi radi na povećanju svesti. Ona je iznela i podatke da je na tržištu velika potražnja za drvnom sirovinom i da je izvoz u Kinu po obimu na drugom mestu posle izvoza bakra. Mlada su organizacija i izuzetno su motivisani da sprovedu razne aktivnosti kojima bi pokrenuli lokalnu zajednicu da budu aktivni u zaštiti životne sredine.

Kontinuiran monitoring stanja šuma i javne akcije mogu nekada da budu delotvorni

Petar Živanović iz Pokreta OŠFG skoro svakodnevno obilazi Frušku Goru, beleži, dokumentuje i javlja svom Pokretu, ali i nadležnima stanje na terenu. Nedeljno pređe između 50 i 60 kilometara. Bez njega puno toga lepog sa naše Fruške ne bi dospelo u javnost, ali za naš rad je izuzetno bitno beleženje onog lošeg što se može podvesti pod nesavesno i neodgovorno upravljanje Nacionalnim parkom. Zahvaljujući Petru Pokret OŠFG uspeva da svoje inspekcijske prijave argumentuje i dokumentuje čvrstim dokazima. Uočene

nepravilnosti on adresira i nadležnima u Javnom preduzeću NPPG, koji pak retko odgovaraju. U tome ga nisu sprečili ni fizički napadi 2020.god, grupe šumara i drvoseča uhvaćenih na delu, dok su izvlačili trupce iz bespravne seče. Greh mu je valjda bio jer ih je opomenuo za bačeno smeće.

Saradnja udruženja i političkih organizacija je ključna za unapređenje stanja zaštite prirode i šuma jer su lokalne ekološke organizacije bliže problemu, imaju bolje uvide i više znanja.

Petar Holik je iznikao iz jednogodišnjih borbi za očuvanje Šodroša koji se danonoćno branio. Kada su iscrpljeni svi aktivistički mehanizmi, on i predstavnici brojnih novosadskih ekološko-urbanističkih inicijativa su se udružili i osnovali lokalni pokret koji je danas zastupljen sa dva gradska odbornika u Skupštini Novog Sada čime je dalja borba institucionalizovana. Lično je imao priliku da vidi kako se zaštićena područja tretiraju u jednoj razvijenoj Švedskoj i manje razvijenoj, ali potcenjenoj Namibiji. I jedna i druga država su daleko ispred nas po tom pitanju.

Politika je građanima ogađena što zbog kontinuirane režimske kampanje, što zbog potkapacitiranosti i skromne opozicione ponude, duže od čitave decenije već. Saradnja udruženja i političkih organizacija je ključna za unapređenje stanja zaštite prirode i šuma jer su lokalne ekološke organizacije bliže problemu, imaju bolje uvide i više znanja. Važno je imati svoj stav na socijalnim mrežama, ali je daleko važnije biti angažovan u zajednici, kroz pokret, političku organizaciju, neku postojeću inicijativu ili pak zasukati rukave i pokrenuti autentičnu borbu.

Razgovor je moderirala Dragana Arsić iz Pokreta OŠFG, a oni su završeni dijalogom sa zainteresovanima iz publike kojima je bilo bitno na kraju da čuju da je prioritet sačuvati postojeće šume, a u isto vreme povećati obim pošumljavanja u Vojvodini. Sa panela je poslata poruka javnosti da Vojvodina već sad trpi dramatične posledice svoje obešumljenosti i da lokalna zajednica i stručna zajednica znaju „Šta su nama naše šume“, ali da nažalost vlast i donosioci odluka to „ne znaju“.